

Tordas Értékei

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület lapja
2007. augusztus • honlap: www.tordas-ert.hu • e-mail: info@tordas-ert.hu • I. Évfolyam 5. szám

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Hagyományteremtő
Aratóbál
2007. augusztus 11.

A tordasi sportpályán várunk minden érdeklődőt, színes programokkal, ízletes ételekkel, értékes nyereményekkel és fergeteges hangulattal!

A tordasi lakosoknak, az egyesületi lapban megjelent regisztrációs lap kitöltésével, a belépés, az ételfogyasztás és a tombola ingyenes!
Nem regisztrált vendégeink, az 1.000 Ft-os tombola megvásárlása esetén vehetnek részt rendezvényünkön!

A befolyt összeget a Tájház építésének költségeire fordítjuk!

PROGRAMOK:
16.15 Bakonyszentlászlói nótakör (nosztalgia dallamok)
17.00 Operett slágerek (kívánságműsor)
18.00 Komár László
19.00 Irigy Hónaljmirigy
Tombola Nagy értékű nyereményekkel!
A szelvényeket az Irigy Hónaljmirigy tagjai húzzák ki!
20.00-tól Bál, kifulladásig. A zenéről és a jó hangulatról Kovács Mihály és zenekara gondoskodik!

Jó közösségi szórakozást kíván:
Tordas Értékmegőrző - fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület

Sztrányay Miklós Honfoglalás

az élet turul madarai
kőrmüket testembe vájták
hogy az igaz utat
velem megtalálják

magyarok irányítói
turulmadarak
tépjétek vágjátok
véres húsomat

sors zúzd porrá
testemet lelkemet
formálj belőlem
jobbat emberebbet

HÁROM FOGÁS: KENYÉR, HAJA, MEG A BÉLE

Mindhárom kívánatos étket egyszerre készítették itt Tordason is annak idején, kemencében egy, néha két hétre előre is. Farkas Istvánné (Ilonka néni) elbeszéléséből ismertem meg a folyamat akkoriban megszokott mozzanatait. Figyelmesen végigolvasva visszatekintő beszámolóját, akár ma is elkészíthetjük - kenyérsütő gép és állományjavítók nélkül - a táplálkozásunk alapját, jelentő betevőt.

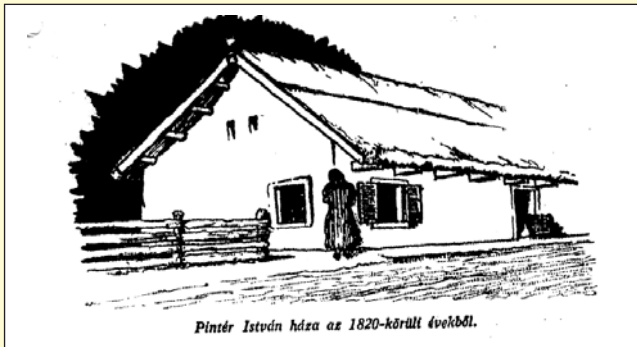
Hetente, 4 kg. lisztből készült náluk a kenyér. Este elkészítették a kovászt, kisebb tálban 10dkg. élesztőt hagytak 2dl. langyos vízben, vagy az előző sütésből félretett kétmaroknyi szikkadt tésztát áztatták be, mindkét variációnál tettek a

kovászba néhány szem puhára főzött, összetört krumplit. Az egész éjszakán át állni hagyott kovászt reggel a lisztkupac közepébe öntötték, egy marék sóval elkeverték, majd darabra kimerve szakajtóban állni hagyták, míg a kemencét fehérre izzóra nem fűtötték ágakkal, kukoricaszárral. Hosszú szárú sütőlapáttal helyezték a szakajtóból a kemencébe az addigra megpihent tésztaalmokat. Tetejüket bevagdosták, és vízzel locsolták. A sütés 2 órán át folyt, félidőben, az egyenletesség kedvéért a kenyerek helyét fel-fel cserélték. Az így elkészült kenyerek egy hétig szolgáltak táplálékul az egész családnak, minőségükből cseppet sem veszítve.

bedi

Tájház

Az épület végleges tervei elkészültek. Az engedélyezési eljárás befejezése után, következhet a kivitelezés. Következő számunkban már reméljük, erről számolhatunk be.

Pintér István háza az 1820-körül évekből.

Internet, fórum

Oldalunk igyekszik minél teljesebb és sokrétűbb tartalommal bemutatni a falut és az itt élő emberek hagyományait, mindennapjait. Hogy, ezen feladatát ki tudja teljesíteni rengeteg fotóra és írásra van szükségünk. Fórumunkon többen sajnálatukat fejezték ki, hogy néhány Tordason történt eseményt képekben nem dokumentáltunk. Szeretnénk megragadni, az alkalmat ehelyt is, hogy kérjük segítségüket. Közösségi oldalunkon közölnék az önk által készített fotókat, és szívesen bővítenék oldalunk tartalmát, az önk tollából származó, Tordashoz kötődő írásaikkal. Amennyiben rendelkeznek a szívüknek kedves eseményekről, épületekről, emberekről tanúskodó képekkel, azokat a kepek@tordas-ert.hu e-mail címre küldjék. Írásaikat, az info@tordas-ert.hu címre várjuk. Minden közreműködésüket előre is köszönjük.

(www.tordas-ert.hu csapat)

ÉLET-ÚT

A józan remény kérges marka szórta el, ég levéből és a föld sósajából táplálkozott eddig. Mindenből annyi jutott neki, amennyit a szerencséje mért ki. Kapott néha eleget, néha keveset ebből is abból is, de az ösztön és a belévetett hit kirángatta a barázdák mélyéről. Apró zöld karjaival minden morzsányi talajjal megküzdve tört az éltető meleget és fényt adó narancsos korong felé. A hidegben fázott talán, de a langy szél ápolta. Sihederként rejtekén, nyulakat bújtatott. Szélfúttá napokon tengerként hullámzott, az őzek mint apró csónakok keltek át habjain. Karsú alakját az idő változtatta, kalászt növesztett sudár testére, hogy elébb zölden, majd aranyzínűn koronázza. Koronájába csodás ékköveket pakolt az égi ékszerész, küllemét saját utódaival ékesítvén hajladozott a forró léghullámokban, várta a sorát. Várt valamire, talán maga sem tudta mire vár, de várta türelemmel, érezte, hogy nem a véletlennek köszönheti léte ajándékát, érezte, hogy magasabb szándéktól vezérelten éli életét. Néha elfogta a félsz, hogy vajon mi várhat rá, miben teljesedik ki küldetése, de leginkább attól tartott, hogy az egész csak képzelgés a nagy feladatról, csak pusztá önámítás, és végül kiderül, hogy

UTÁNA JÁRTUNK Olvasóink hallották, mi rákérdeztünk

Hallottuk, hogy a tordasi óvodásoknak a közeljövőben lehetőségük lesz egy valódi tűzoltóság meglátogatására.

Németi László, a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságtól elmondta lapunknak, hogy a Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület megkeresésének eleget téve, az óvodával egyeztetett napon, szívesen látják csemetéinket székesfehérvári laktanyájukban, ahol a sok csöppség álmaiban szereplő hivatás minden technikai és emberi elemét testközelből nézhetik meg.

Németi úr elmondta, hogy az épületben működő Tűzoltó Múzeumban, megismertetik a gyerekeket a szakma múltjával, részletesen mesélnek nekik a kiállított, ma már használaton kívüli járművekről és idejüket kiszolgált felszerelési elemekről. A minden apróság játékaik között megtalálható tűzoltóautó valódi változataira is felkapaszkodhatnak. A múlt korok emlékei után, az állomány tagjai, a kedves „tűzoltó bácsik” a napjainkban használt, legmodernebb felszerelésekkel kápráztatják el az ovisokat. Ezek legtöbbször fel-és ki is próbálhatják.

A tűzoltóság munkatársa lapunknak elárulta, hogy ha lehetőség nyílik rá, akkor az élvezetes program lezárásaként, beülhetnek egy igazi, nagy, piros tűzoltóautóba, amivel munkatársai viszik egy kört az ovisokat. Meg nem erősített forrásból értesültünk, hogy még a szirénát is beindítják.

Köszönjük a fehérvári tűzoltóknak, és jó szórakozást kívánunk a tordasi ovisoknak!

életének minden keservvel, vagy örömmel végig élt perce hiába-való. Lehet, hogy létének valósága megszűnik lenni, ha eljön a végnap, nem hagy nyomot a földön, csak kiszáradt gyökerei hirdetik, hogy valaha járt ezen a céltalanul pörgő, forgó planétán? Ezek voltak a legrémisztőbb gondolatai akkor is, mikor elérték az aratók víg csapatának hajnaltól friss hangjai. Jött a kaszás! Persze nem az a fekete csuklyás, hanem egy szikár, bajuszos, kérges tenyerű. Csapott a szerszámmal. Az élesre fent vas nyomán szikkadt teste a földre hullott. Koronájának értékei megrezdültek száraz foglalatukban. Gyengéd kezek segítették fel, sok társával egybefonódva kötötték rendbe, így rakták szekérre, vitték, vitték botok elibe, hosszú, fűrgő csapások fosztották meg minden kincsétől, de már érezte ezért volt minden eddigi napkelte. Apró magként kezdte reményteli voltát, ehhez a formához tért vissza annyi hónap után. "Ilyen egyszerű lenne a vég?" Még mindig remélt remélte, hogy itt a végén, már kiviláglik az ő küldetésének mibenléte is. Rideg kövek között zúzták apró testét porrá, de minden reményét is vele zárták a zsákokba, beledagasztották abba a kovászos masszába, még a forróság kellős közepén is ott volt az életének minden ereje, hogy átadja annak, aki jóízűt harapván a kenyérből, jóllakottan folytatta a vetést.

ÉRTÉKEINK, EMLÉKEINK

AZ EVANGÉLIKUS TEMPLOM

"Az 1790-ben épített, késő barokk stílusú templomot tagolt, hagymasisakos torony díszíti, az oldalhomlokzatok egyszerűek. A templombelső az építéssel közel egyidős, klasszicizáló jellegű késő barokk oltár és szószék díszíti. Az oltárkép Krisztus feltámadását ábrázolja, 1787-ből való. A bejárat fölötti oldalon klasszicista oszlopok U alakú karzatot hordoznak, amelyen díszes empire orgona áll." - Tárgyilagosan és lényegre törően ennyit közöl a tordasi evangélikus templomról az 1992-ben kiadott gazdagon illusztrált "Evangélikus templomok Magyarországon" című könyv.

Az itt élők számára azonban sokkal többet jelent ennél. Személyes és családi történetünk fontos állomásai kötnek ide bennünket. Sok tordasi család története több generáción, évszázadokon keresztül összefonódik a gyülekezet történetével. Keresztelés, konfirmáció, esküvő, gyülekezeti ünnepek, Istentiszteletek és úrvacsorai alkalmak, életünk fontos eseményei kötődnek e helyhez. Nem is szólva arról, hogy a templom története hosszú időn keresztül összekapcsolódott az iskola történetével is.

A falu legrégebbi templomát a törökök elpusztították, köveit a később betelepülő lakosok széthordták, házaikba beépítették. A régi templom falainak köveiből épült a templom és a parókia között ma is álló kerítés.

1713. március 6-án a Varga Lőrincz és Juhász István vezetésével érkező felvidéki evangélikusok egyezséget kötöttek Sajnovits Mátyással a letelepedésről, hitük szabad gyakorlásáról, a templomépítésről. A felépült templomot azonban kis idő múlva, 1733-ban tűzvész hamvasztotta el, ekkor odavesztek a gyülekezet iratai is.

Az újjáépített templomot 1767. márciusában újabb tűzvész pusztította el, ekkor leégett a parókia és az iskola is.

A harmadik - ma is álló - templom Szikora Pál lelkészsége idején épült. 1787. április 17-én tették le a templom és a torony alapköveit és 1790. szeptember 8-án szentelték fel a templomot, amelynek tornyán eredetileg csillag volt.

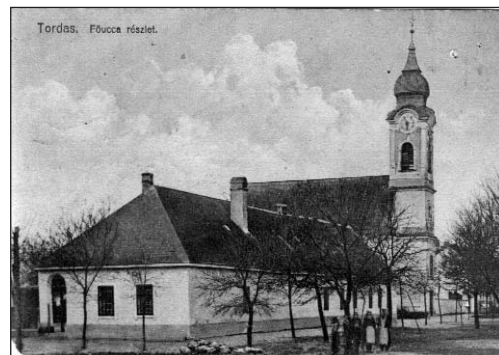
Az első renoválásra 1820-ban Balassovich Márton lelkészsége idején került sor Gyúró és Nyék lakóinak segítségével. Azóta több alkalommal kellett a gyülekezetnek templomát felújítania 1893, 1928, 1949, 1955, 1965, 1988 a renoválások évei. Az eredetileg faszindelyes tetőt 1949-ben cserélték palafedésre, ebben az évben alakították ki a parókia hátsó részében a gyülekezeti termet is. A templomtető és a külső vakolat jelenlegi állapota indokolttá teszi, hogy lehetőség szerint a közeljövőben újabb felújításra kerüljön sor.

A harangok 1776-ban, 1793-ban és 1830-ban öntettek. Az I. világháború után csak az 1830-ban készített harang maradt meg. A Walzer cég által 1924-ben öntött két harang közül a nagyobbikat a II. világháborúban elvitték. Jelenleg két harangunk van, a nagyobb 1830-ban, a kisebb 1924-ben készült.

Az orgona 1855-ben épült, Szalay Károly székesfehérvári orgonaépítő munkája. 1861-ben újrangolta, kitisztította a mester. 1934-ben új homlokzati sípokat kapott. Amikor 1965-ben villámcsapás érte a templomtornyot, az orgonaszekrény hátsó része is megrongálódott, a toronyszoba ajtaját belevágta a légnomás az orgonába. Még abban az évben Kelemen Árpád tállyai orgonaépítő elvégezte a felújítást, bővítést. Ekkor alakult ki az orgona jelenlegi 8 regiszteres összeállítása. Az elmúlt évek során a templom kitűnő akusztikai adottságai miatt több komolyzenei lemezfelvétel is készült nálunk.

Az oltár sajátos kialakítású, nem épült egybe az oltárképpel, körüljárható. Szent helynek tartjuk, azért, mert a templom felszentelésekor odaszánták Istennek azzal, hogy nem másra használjuk, nem más funkciót szánunk neki, csak ezt az egyet: legyen találkozási pont. Azaz: az imádság helye, a szentségek átadásának helye, az embert megszólító Isten és az Istent megszólító ember szavainak helye, az Istennel és egymással való megbékélés helye.

A templom léte, története tanúságtétel, amint azt hirdeti az evangélikus köszöntéssé vált, 46. zsoltárból való idézet a templom bejárata fölött: "Erős vár a mi Istenünk!"

A TORDAS-GYÚRÓ-I ÓZBAK, AMI MARTONVÁSÁRIKÉNT LETT VILÁGHÍRŰ

A címben megfogalmazott ellentmondás remélem e sorok elolvasása után eloszlik.

Történt ugyanis 1965. júl. 29.-én hajnali 4:25-kor, hogy Tordas-Gyúró község határtól 20-30 m-re magyar vadász lövése által elesett egy őzbak, ami olyan agancsot hordott a fején, amelyet azelőtt még egyetlenegy sem a világon. 1983-ig nem is találtak nála nagyobbat, azt is Svédországban.

Nos, ez az őzbak 1967-től (ekkor nyilvánították a Novi-Sadi vadászati kiállításon világrekordnak) 1983-ig a világon egyeduralmuként trónolt az őzbakagancs világranglista legtetjén. Ezen őzbak elejtésének 40. évfordulójára a helyi vadásztársaság egy emlékkövet avatott az elejtés helyszínének közelében, 2005. júl. 29.-én. Ezen az emlékhely avatáson tudtuk meg dr. Rácz Antal nyugalmazott minisztériumi főosztályvezetőtől, hogy a Tordas-Gyúró község határon lőtt őzbakot azért nevezték martonvásárinak, mert a 60-as évek közepén kezdett nemzetközi hírűvé válni a martonvásári kutatóintézet tevékenysége, és a már köztudatban lévő hely-

ségnév nyert megerősítést ennek az őzbaknak a terítékre hozása által. Ennek az őzbaknak köszönhető, hogy Magyarország a külföld szemében már nemcsak gímszarvas nagyhatalom, hanem őznagyhatalom is lett. Nagy szerepe van abban is, hogy 1971-ben Magyarország rendezhette a vadászati világkiállítást. Kiszélesedett a vadászati turizmus, amely az 1960-as-70-es években, sokban segítette hazánk külföldiek általi jobb megismerését, vadászati kultúránk jó hírének terjesztését.

Ez a kis őzike halálával oly sok dicsőséget szerzett hazánknak, ismertséget szűkebb pátriánknak.

Ha valaki a Kerek-domb melletti dűlőúton meglátja az emlékkövet, a fenti gondolatok is jussanak eszébe!

Az alábbiakban álljon itt hiteles szemtanú által lejegyezve a "Nagy bak halála".

Melyet a Tordas Értékeinek hasábjain folytatásokban közlünk! (szerk.)

Varga Ferenc

A NAGY BAK HALÁLA (I. RÉSZ)

Most, hogy visszagondolok e nemes vadunk elejtésére, ismét összeszorul a szívem, mint akkor, amikor a búzatábla mellett húzódó sövény szélén a terítékre hozott bak előtt könnyező szemmel, kalaplevéve adtuk meg a megillető tiszteletet a baknak és elejtőjének.

Így történt: kezelésünk alatt álló martonvásári apróvadászterület hivatásos vadásza 1965. július derekán váratlanul személyesen tett jelentést Markovics László erdészvezetőnek. A hivatali helyiségbe történő belépése alakalmával emberünkön látszott, hogy valami nagy, különös dolgot kíván közölni.

Mint régi, tapasztalt, talpig becsületes szakembert ismertük Spanyol Pali bácsit, aki fegyvelmezett magatartásával, megnyerő modorával ezúttal még inkább kitűnt.

- Mi újság Pali bácsi? - kérdezte Markovics László erdészvezető.

- Vezető kartárs, jelentem, a tordasi tsz. búzatáblájában láttam egy igen erős őzbakot, amelyhez hasonlóval még az életemben nem találkoztam. Tessék kijönni megnézni vagy vendéget küldeni!

- És gondolja, hogy az ott marad, amíg mi kiérünk?

- Igen, azt hiszem, mert a bak lefeküdt a búzatáblában és utasítottam Dombos Endre gyakornokot, tartsa szemmel, amíg visszasaérek.

- Várjon, Pali bácsi, jelentem igazgató elvtársnak.

Az intézkedés gyorsan megtörtént, s két óra múlva a helyszínen voltak. A bak még mindig feküdt ugyanazon a helyen. Késő délután volt, amikor agancsát megpillantották az érett búzakarászok között.

Pali bácsi beosztottjával ettől kezdve felváltva figyelemmel kísérték a bak mozgását, és naponta érkezett jelentés, hol észlelték, merre tartott, mikor evett, hol feküdt le. Most egyedül volt, vagy pedig sutája társaságában!

(Folytatjuk!)

Ezen a területen ejtette el Cseteki Lajos magyar vadász 1965. júl. 29-én azt az őzbakot, aminek agancsa 1967 és 1983 között a világranglista I. helyezettje volt. Ez az emlékhely a Szt. László-patak völgye V.L. nagysága állította az elejtés idejének 40. éves évfordulóján.

Kiadja: Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Felelős kiadó: Cifka János
Szerkeszti: a szerkesztőbizottság
Honlap: www.tordas-ert.hu
Megjelenik: 600 példányban

Ingyenes!